

Pracoval u vás nelegálně, doplatíte za něj rok na pojistném. Postihy za práci načerno přitvrdí

Jitka Vlková, HN

28. 8. 2026

Stát chystá chce od ledna vybírat pojistné z nelegální práce, navrhuje mechanismus, jak ho vyměřit. Zaměstnavatelé se obávají zejména toho, že budou muset ručit za nepoctivé dodavatele pracovní síly.

Ministerstvo práce chce ve své snaze potírat švarcsystém, práci načerno a nehlášené dohody nasadit tvrdou zbraň. Od 1. ledna 2027 navrhuje zavést novinku: fikci doměření pojistného, zjistily HN. Co toto opatření konkrétně znamená a co firmám, které porušily pravidla, hrozí?

Jestliže dosud za zaměstnávání lidí bez smlouvy, na švarcsystém nebo na nehlášenou dohodu hrozila firmám po finanční stránce maximálně pokuta, teď stát přitvrzuje. Firma za pracovníka bude muset nově doplatit také sociální a zdravotní pojištění, a to za 12 měsíců zpětně a ve výši půldruhého násobku průměrné mzdy. Nepoctivost tak může firmu vyjít na 360 tisíc korun za každého takto přistiženého pracovníka. Vláda opatření zavádí v rámci své iniciativy pro potírání nelegální práce Kobra 26.

Firma má přitom šanci částku zmírnit, když přinese potřebné důkazy. „V případě, že bude prokázána skutečná výše mzdy a skutečná délka výkonu práce, budou odvody dopočítány z této částky,“ uvedl tiskový odbor ministerstva práce a sociálních věcí, vedeného Alešem Juchelkou (ANO). Základ pro vyměření nicméně nesmí být nižší než minimální mzda.

K novince mají zaměstnavatelé výhrady – kvůli nově zavedenému ručení se porušování pravidel může prodražit i poctivým firmám, které pracovní sílu odebírají přes prostředníky. Opatření má být součástí zákona o platformové práci, který vláda projedná v pondělí.

Stát přichází o miliardy

Na nelegální práci přichází stát na odvodech podle odhadů expertů až o desítky miliard korun ročně. Státní úřad inspekce práce loni odhalil 2,5 tisíce nelegálních pracovníků, nejčastěji ve stavebnictví, v gastru a ubytování a ve zpracovatelském průmyslu. Odborníci z trhu práce přitom hovoří o tom, že na trhu se pohybuje až do 300 tisíc nelegálních zaměstnanců.

Pojem nehlášená práce je v zákoně od letošního července novinkou – vedle platné smlouvy musí zaměstnavatelé veškeré zaměstnance hlásit ještě před jejich nástupem skrze systém jednotného měsíčního hlášení zaměstnavatelů (JMHZ). Dosud je mohli hlásit až dodatečně, osm dní po nástupu, což vedlo k tomu, že při kontrole

tvrdili, že zaměstnanec právě nastoupil, předložili předpřipravenou smlouvu, a tak se postihu vyhnuli.

Není nicméně v silách inspekce prokázat, zda dotyčný u firmy pracoval déle než jeden den. „Jen ve zlomku případů se v minulosti prokázalo, že takový zaměstnanec vykonával práci už po delší dobu,“ vysvětluje mluvčí inspekce Richard Kolibač. Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), které inspekce hříšníky hlásí, tak příliš doměřit nemohla a podle svého vyjádření ani neví, kolik za nelegální práci vybrala na pojistném.

Teď se státu situace znatelně ulehčí. „Při vymáhání odvodů mu bude stačit pravomocné rozhodnutí inspektorátu práce,“ říká advokát David Šupej z advokátní kanceláře Sedlakova Legal, specialista na pracovní právo. Podle statistik vyžádaných od inspekce bylo jen za první pololetí letošního roku přistiženo 1614 osob při nelegální a nehlášené práci, což by teoreticky znamenalo 580 milionů korun pro stát. Doměřené odvody – včetně zdravotního pojistného – mají jít přímo do státního rozpočtu.

Odnosou to i nevinní?

Že peníze skutečně stát vybere, má přitom zajistit nově zavedené ručení všech článků v řetězci, které si pracovní sílu přefakturovávají. Když neférový zaměstnavatel nezaplatí, obrátí se ČSSZ na některého z nich – musí mu ale prokázat, že o nelegálním zaměstnávání věděl nebo „vědět měl a mohl“. Stát tak bude zjišťovat, jak dobře si zdroj pracovní síly prověřoval.

„Otázka je, jak se to bude zjišťovat. Předpokládám, že se bude řešit například, zda fakturace odpovídala odvodům,“ uvažuje František Jareš, člen prezidia Asociace poskytovatelů personálních služeb (APPS) a jednatel Agentury Student. Změna by měla nahrávat poctivým agenturám práce, které zprostředkovávají pracovní sílu.

Zástupci zaměstnavatelů se obávají, že úřady začnou chtít automaticky ručení po konečných odběratelích práce, což často bývají velké a prosperující firmy. „Finanční břemeno se paradoxně přenesle na solventního odběratele, přestože se na protiprávním jednání nepodílel,“ říká Blanka Šefránková ze Svazu průmyslu.

Obávají se také chyb v systému jednotného hlášení, který stále nefunguje optimálně. „V JMHZ dochází k chybám, firmám se nedaří opakovaně zaměstnance přihlásit. Firmě za to hned doměří 12 měsíců pojistného? To není správné,“ upozorňuje viceprezidentka Hospodářské komory a prezidentka Asociace poskytovatelů personálních služeb Jaroslava Rezlerová. Kvituje, že úprava míří na firmy bez licence na zprostředkování práce, které například dodávají lidi na smlouvu o dílo, ale opatření je podle ní nastaveno špatně. „Finální příjemce pracovní síly ani nedokáže zkontrolovat, jestli některý subdodavatel neporušuje pracovní právo,“ tvrdí.

Podle Šupeje by mohla fikce doměření pojistného odradit část firem od švarcsystému, který je klasifikován jako nelegální zaměstnávání. „Už by to nebylo jen o pokutě, ale

automaticky o dalších několika stovkách tisíc za každého pracovníka na odvodech. Stát ale současně hodlá rozvolnit definici závislé práce, což může tento efekt znegovat," upozorňuje.

Zaměstnavatelům také vadí, že neměli možnost se k zavedení fikce pojistného vyjádřit. Novinku ministerstvo práce do zákona protlačilo až po připomínkovém řízení. „Toto opatření by mělo projít řádným legislativním procesem a počkat až na okamžik, kdy JMHZ bude skutečně funkční," dodává Rezlerová. Ministerstvo vedené Alešem Juchelkou (ANO) podle svého vyjádření novinku vložilo narychlo do zákona proto, aby mohla začít platit co nejdříve. „Připomínková místa byla o tomto doplnění informována," reagoval resort.

Zdroj: <https://archiv.hn.cz/c1-67922120-pracoval-u-vas-nelegalne-doplatte-za-nej-rok-na-pojistnem-postihy-za-praci-nacerno-pritvrdi>